

Nederlands Tijdschrift voor Veldbiologie

Nadruk verboden.

Opggericht door E. HEIMANS, J. JASPERS Jr en JAC. P. THIJSSE.

ONDER REDACTIE VAN
Prof. Dr J. HEIMANS, AMSTERDAM.
LEONARDOSTRAAT 10-ZUID

BIJGESTAAN DOOR
Prof. Dr N. TINBERGEN, LEIDEN
en Dr J. WILCKE, WAGENINGEN.

UITGAVE VAN:
W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.
ADMINISTRATIE:
2e OOSTERPARKSTRAAT 221-223,
AMSTERDAM.

Prijs f 10.— per jaar, bij vooruitbetaling.
Postgiro 15205 Gem. Giro V 6482

PIJLSTAARTEN

Als kind leken me de pijlstaartvlinders geheimzinnig en onbereikbaar. Ik kende de afbeeldingen, de beschrijvingen van hun kolibriachtige vlucht. Ik had eens een rups van de ligusterpijlstaart op de sering in de tuin gevonden, hem opgekweekt en laten verpoppen en het volgend jaar de vlinder uit laten vliegen. Die was toen avond aan avond in de tuin op de Phloxen komen zuigen, en dit alles had me dus de pijlstaart tot werkelijkheid gemaakt. Maar het leek me een geweldig buitenkansje en zowat het maximum van wat een gewoon sterveling op het gebied van zulke geheimzinnige dieren kon verwachten te beleven.

Ik denk dat vele natuurliefhebbers ook een dergelijke berustende houding hebben. Toch is het niet moeilijk, een stuk of zes, zeven pijlstaartsoorten in één zomer goed te leren kennen. Men moet alleen weten waar ze te verwachten.

Wilt Ge U in de wonderlijke vlucht verlustigen, ga dan op Juni- of Juli-avonden bij de kamperfoelie of bij de Phlox kijken, bij voorkeur met rustig, warm, bewolkt weer. Lange tijd ziet U misschien niets. Dan opeens is er een; hij staat onbeweeglijk in de lucht voor een bloem; de vleugels bewegen zó snel, dat ze niet meer dan een

Fig. 1. *Vlinder van de Pauwoogpijlstaart in rust.*

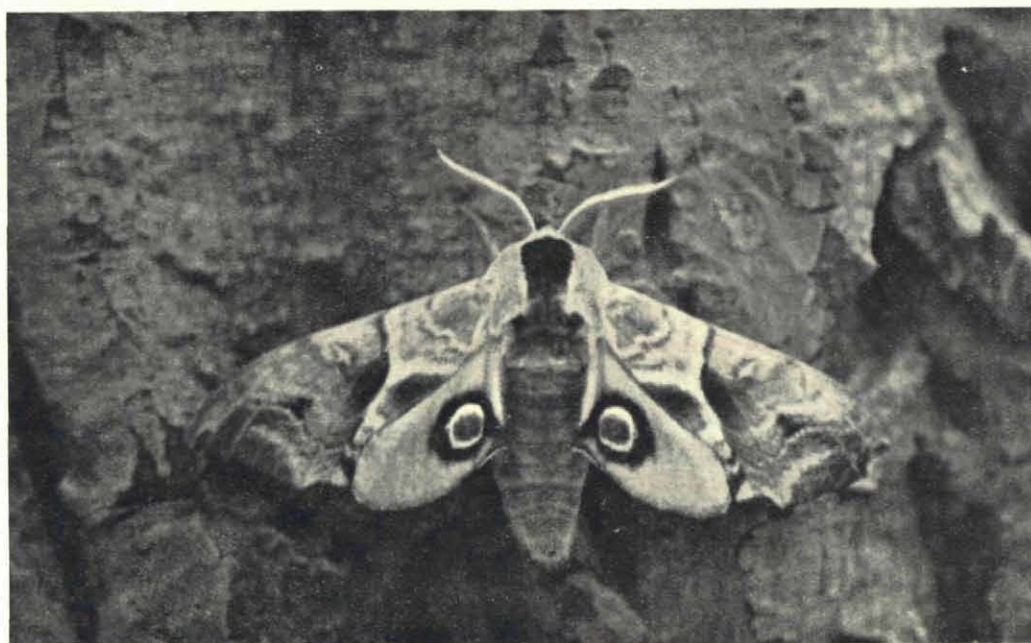

Fig. 2. *Vlinder van de Pauwoogpijlstaart in „schrikhouding“.*

nevelvlekje zijn. Af en toe „verschiet” hij, pijlsnel verplaatst hij zich van de ene bloem naar de andere. Als het nog niet te donker is, kun je, door voorzichtig vlak bij hem te kruipen, de lange tong zien, die diep in de kamperfoeliebloem gestoken wordt. Wie rustig beweegt en geduld heeft, kan zo dichtbij komen dat hij de werveling van de snorrende vleugels voelt.

Wie maakt eens mooie foto's van de pijlstaarten? De zittende vlinders en de rupsen zijn wel eens goed genomen — hoewel op dat gebied nog veel moois te maken valt — maar wie neemt eens mooie momentopnamen van de vliegende sphinxen met blitzlicht?

Het is verder niet moeilijk, de vlinders op de bloemen te vangen. Wie dat doet make hen niet dood voor zijn verzameling; ze zijn meestal toch al wat afgevoegen. Laat de wijfjes eieren leggen in een kweekkastje; tien tegen één dat zulke rondvliegende wijfjes bevrucht zijn. Kweek de rupsjes op; elk der soorten heeft weer andere rupsen. In plaats van kweken uit het ei kan men natuurlijk ook de volwassen rupsen in het veld zoeken. Juist tegen het verpoppen gaan de rupsen rondkruipen en zulk een rups is heel makkelijk tot verpoppen te brengen. Doe hem in een jampotje met een laagje aarde of mos; hij kruipt onderin en je hebt er verder geen omkijken naar. Zet het potje koel (niet in een verwarmde ruimte), besprenkel het eens per week licht met water, de hele winter door, en zet er in het voorjaar een paar takjes rechtop in. Daar kruipt de vlinder bij het uitkomen op en kan zo zijn vleugels mooi strekken.

Zo'n pas uitgekomen vlinder is van een verrukkelijke schoonheid. Buiten zie je ze in Mei of Juni nogal eens zitten, op een halve tot anderhalve meter hoogte boven de grond, tegen een stam of paal. Gewoonlijk hebben ze een mooie schutkleur, bruinig of groenig, met de wonderlijkste, de lichaamsvorm visueel in stukken brekende, vlektekening.

In een kooi van een 50 × 50 × 50 cm kun je ze gemakkelijk in gevangenschap houden. Voer ze met suikerwater of verdunde honing, die je in echte of namaakbloemen presenteert. Ze gaan daar 's avonds prachtig voor staan zweven. Het is goed, het gaas of de ruiten van zo'n kooi met donkere strepen te betekenen, dan hebben de vlinders minder neiging er tegen aan te vliegen.

Bij zulke gevangenschapsdieren kun je allerlei proefjes doen: gaan ze vliegen als je ze overdag in het schemerduister zet? Kiezen ze bloemen van bepaalde kleur? Reageren ze op bloemengeur? Hoe herkennen de wijfjes de plantensoorten waarop ze hun eieren leggen?

Tot slot een paar woorden over de foto's. De pauwoogpijlstaart is niet moeilijk als rups te vinden. In Augustus zitten ze, vingerdik, bovenin een geheel kaalgevreten wilgentak. Laat hem op de gewone manier verpoppen. In Mei of Juni komt de vlinder uit. Als hij zich gestrekt en gedroogd heeft moet U hem eens met een potlood fiks aantikken. Dan spreidt hij de voorvleugels en vertoont zijn felgekleurde, elk een „oogvlek” dragende achtervleugels. De zwartwitfoto geeft U een zwakke afspiegeling van de werkelijkheid. Wat zou een vogel doen die dit overkomt? Dat moeten we nog eens goed nagaan, want al is hierover dikwijls gespeculeerd, om goede waarnemingen hierover zitten we nog erg verlegen.

N. TINBERGEN.